

1.

Plán učiva

5.9.2013

1. základy práva
 - právní teorie
 - občanské právo
 - trestní právo
2. politologie
3. státoprávní teorie
4. ekonomie
5. mezinárodní společenství
6. (filosofie)
7. (religionistika)

Klasifikace

- **podklady ke klasifikaci:** písemka, referát, prezentace, ústní zkoušení (2 lidi na hodinu), práce v hodině, frontální opakování, aktivita v hodině (Pabištová nehodnotí), DÚ, sešity, úvaha na určité téma, známka za projekt
- student si musí po absenci napsat opakovací písemnou práci hned jak přijde do školy
- oprava známky možná do 14 dnů vyjimečně ve svém volném čase -> škrtnutí minulé známky
- písemky předem ohlášené
- **váha známky:** písemná práce 100%, zkoušení 100%, prezentace apod. 50-100% v závislosti na náročnosti, práce v hodině a frontální opakování až 100%
- **neklasifikace:** absence nad 30%, napsání méně než 3 písemných prací/ústních zkoušení

2.

Právo

16.9.2013

- několik významů (běžně 3)
 1. vědní obor
 2. v *subjektivním* slova smyslu (nárok na něco)
 3. v *objektivním* slova smyslu
 - specifický normativní (logicky uspořádaný) systém, sankcionovatelný a vynutitelný státní mocí (příp. církevní)
 - soubor norem vydaných a uznaných státem, které jsou pro společnost *závazné*
 - zachování je vynucováno příslušnou autoritou (státní/církevní mocí)
 - soupis všech právních předpisů: zákonů, nařízení, vyhlášek
- 1. *hmotné právo*
 - soubor předpisů, které stanoví pravidla chování a sankce (tj. právní norma, zákony)
 - *příklad právní normy:* jestliže někdo navštíví arcibiskupské gymnázium, musí dávat při hodinách pozor (pravidlo), jinak bude chodit týden do školní jídelny a jíst špenát (sankce)
- 2. *procesní právo*
 - předpisy, které stanovují/určují postup toho co mohu dělat, když někdo nerespektuje mé subjektivní právo nebo nevykonává sankci

- normativní systémy
 - etika
 - náboženská pravidla
 - obyčej
 - móda (někdy řazena mezi obyčeje)
 - pravidla slušného chování, občanského soužití
 - pravidla pravopisu
 - neprávní obyčeje
 - zvyklosti
 - rituály
- právo je narození od ostatních normativních systémů *vymahatelné, sankcionovatelné*
- morální pravidla jsou sankcionovatelné (pohrdnutí ostatními apod.), ale není jak je prosadit
- u kanonického práva chování též vynutitelné (podle *Judex Canonici*)
- právo se liší i kodifikací (zapsáním normy)
- sankčně působí i veřejné mínění

objektivní právo

- **procesní právo** – soubor všech předpisů, které určují postup (Co mohu dělat, když někdo nerespektuje mé subjektivní právo nebo nevykonává sankci?) Určuje postup jednotlivce a státních orgánů při porušení práva a způsob sankcionování

přirozené

- 3 názory na vznik:
 1. od přírody
 2. od Boha
 3. z rozumu
- právo na život, svoboda myšlení, svědomí, volby, náboženské myšlení
- neměnné

pozitivní

- platné právo platné v určitém státě
- výsledek legislativní¹ činnosti státu
- proměnlivé, nedokonalé

¹ *legislativa* = zákonodárná činnost (*exekutivní* = výkonná, *jurisdikční* = soudní)

4.

Objektivní právo, právní vědomí

19.9.2013

- *hlavní význam práva* spočívá v dosažení právní jistoty
- *právní jistota* = ve státě se dodržují právní předpisy + státní orgány rychle a účinně zasahují v případech porušování práva
- *právní stát* = stát, kde vládne právo = úspěšně se zajišťuje zákonnost a pečuje o ochranu základních práv a svobod
- *zákonnost, legalita* = důsledné dodržování všech právních předpisů občany
- předpoklad k zákonnosti:
 1. dobrá znalost právních předpisů (právní vědomí)
 2. přesvědčení o spravedlnosti právních předpisů a o nutnosti jejich dodržování (stát je v souladu s právem)
- *právní vědomí* = jsou představy nebo znalost široké veřejnosti (tzn. neprávnícké) o právu
 1. *de lege lata* = představy o platném právu
 - nabyté ze zákoníků, od právníků, ve škole, z masmédií
 - ke znalosti přispívá stabilita právního řádu
 - při stanovování odpovědnosti za porušení práva (zda bylo/nebylo právo porušeno) se vychází ze zásady (obvykle), že každým měl a mohl znát platné právo = *ignorantia iuris non excusat* = neznalost práva neomlouvá
 - (máme krást pod 5000,- protože to ještě není trestný čin)
 2. *de lege ferenda* = představy o tom jaké by právo mělo být
 - nejde jen o znalost, ale o hodnocení práva z různých hledisek (hledisko spravedlnosti,...)
 - stupeň akceptace platného práva
 - příp. představy jak by mělo být právo změněno
 - zde se právní vědomí prolíná s morálním

5.

Právní řád (síla, teorie)

19.9.2013

- souhrn všech právních předpisů (zákony, vyhlášky, nařízení) platných v určitém státě
- upravuje styk mezi lidmi, právníckými osobami, státem
- chrání zájmy jednotlivců, skupin i celé společnosti (proto existuje)
- každý stát má svůj právní řád a vyžaduje po cizincích jeho respektování
- musíme respektovat naše zákony i v cizím státě aniž bychom se dostali do konfliktu s tamním právním řádem (např. povolání na vojnu platilo, i když jsme v cizí zemi)
- ve vyspělých státech mnoho 1000 právních předpisů
- ne každý právní předpis má stejnou *právní sílu*
- *právní síla* = důležitost právního předpisu
- žádný předpis nesmí být v rozporu s ústavou --> ústavní soud (v Brně) – dbá na ústavnost
- právní síla vyplývá z názvu předpisu a podle toho kdo jej vydal (např. předpisy vydané parlamentem mají větší právní sílu než ty vydané ministerstvem)

descendenční (sestupná) teorie práva

- **zákonné** - prvotní/základní/originární normativní právní akty – výsledek legislativy (případně referenda)
- **podzákonné** – derivativní/sekundární/odvozené – předpisy prováděcí, podrobněji rozvádějí obsah zákona; schvaluje je buď vláda, ministři nebo nižší správní orgány

6.

24.9.2013

tradiční teorie práva

- vychází ze studia římského práva
- členění na veřejné a soukromé právo
- *mezinárodní právo* upravuje vztahy mezi státy
- *vnitrostátní právo* upravuje vztahy uvnitř státu
 - *veřejné právo* upravuje vztah mezi státem a fyzickými/právníckými osobami
např.: ústavní, trestní, správní, finanční
 - *soukromé právo* upravuje vztahy mezi osobami (fyzickými i právníckými)
např.: občanské, obchodní, rodinné, autorské, pracovní (normy nejen soukromého ale i veřejnoprávního charakteru, např. stát ustanovuje minimální pracovní mzdu)
 - soukromé i veřejné se uvnitř dělí na hmotné a procesní právo (viz. str. 1)
- *zákon* = právní předpis = základní druh normativních právních aktů
- *řád* = zákon shrnující celé odvětví procesního práva (např. trestní řád)
- *zákoník/kodex* = systematicky uspořádaný soubor norem určitého (nebo

celého) odvětví práva (např. občanský zákoník, obchodní zákoník, zákoník práce, trestní zákoník)

- zásadou jsou normativní právní akty

Prameny práva

- takové státem uznané formy objektivního práva v nichž jsou obsaženy právní normy
- 4 hlavní druhy pramenů práva

1. normativní právní akt (právní předpis/norma)

- všeobecně závazný právní předpis
- má charakter zákona, zákonného opatření, vládního nařízení a vyhlášky (podle descendenční teorie – viz. str. 4)
- je to všeobecně závazné pro každého člověka
- výsledek legislativní činnosti orgánů státní moci a správy, které mohou vydávat, měnit nebo rušit právní předpis: parlament, vláda, referendum, ministerstvo, kraj nebo obec, (senát)

2. precedens = individuální právní akt

- rozhodnutí soudu, kterými se řeší případy dosud právem neupravené (relevantní případy) – slouží jako vzor pro rozhodování v budoucnosti; tedy rozhodnutí soudu v jednotlivém případě je zavazující i pro další stejné či podobné případy
- vychází ze *stare decis* = zůstat při rozhodnutém
- = *soudní rozhodnutí*
- není na to ještě zákon → soud si rozhodne jak chce → všechny ostatní případy stejného typu se tím pak musí řídit
- platí v anglosaských zemích – UK, USA
- = akt aplikace práva – tzn. existuje právní předpis, který se aplikuje na konkrétní případ, vztahuje se vždy na konkrétní případ; aplikace obecné právní normy na konkrétní případ

3. normativní smlouva – smlouva která za určitých podmínek může nabýt právního charakteru

- normativní smlouvou se smlouva stává tehdy, když alespoň některá její ustanovení jsou obecná a závazně upravují, ne jeden, ale celou množinu právních vztahů stejného druhu
- jsou hlavním pramenem mezinárodního práva
- např. smlouva mezi státy o vodách → normativní smlouva → může se podle ní soudit

4. právní obyčej

- zvyk/obyčej splňující následující podmínky
 - a) dlouhodobé a masové uskutečňování takového chování
 - b) přiměřená určitost – tj. umožňuje konkrétně stanovit obsah, lze to popsat
 - c) musí u lidí existovat povědomí o závažnosti a nustrnosti takového chování – tj. lidé považují za důležité a vhodné, aby se tak chovali, jinak budou sankcionováni
 - d) akceptace takového chování státem za pramen práva
- uplatňuje se v církevním/kanonickém právu
- vzniká zpravidla živelně bez právotvorných úmyslů a nezávisle na zákonech
- v ČR moc není, protože důležité obyčeje jsou zahrnuty v zákonech

8.

Právní kultura

30.9.2013

- soubor jevů, které jsou charakteristické pro určitý právní řád
- podle toho co je pro ně charakteristické se rozlišují různé právní kultury
- to čím může právo přispět k zušlechtění/kultivaci společnosti a práva
- z hlediska právní techniky existují 2 základní typy evropské právní kultury

1. anglosaský (angloamerický)

- uplatňuje se v UK a ve většině jejich bývalých držav, zejména v USA
- hlavním pramenem práva je *precedens*
- nejvyšší právní sílu má *normativní právní akt*
- zákony mají vyšší právní sílu než precedenty, jejich síla roste
- výjimečně i obyčeje, zejména v ústavním právu (které je v UK ústní)

2. kontinentální

- týká se Evropy kromě UK a jejich bývalých kolonií
- hlavním pramenem práva je *normativní právní akt*
- respekt k *právu obyčejovému*
- vliv *práva Římského*

–